МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Педагогічний факультет

Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність А3 Початкова освіта

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи комунікативної діяльності майбутніх учителів початкових класів
Викладач (-і)	проф. Оліяр Марія Петрівна
Контактний телефон викладача	0971537294
E-mail викладача	maria.oliyar@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Згідно розкладу.

2. Анотація до курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є організація комунікативної діяльності здобувачів вищої освіти. Зміст освітньої компоненти включає: питання оволодіння здобувачами вищої освіти комунікативною компетентністю; їхню здатність формувати комунікативні вміння молодших школярів; здійснення здобувачами вищої освіти професійно-педагогічної комунікації на високому рівні; проблему самореалізації та самовдосконалення здобувачів вищої освіти через вербальні та невербальні комунікативні засоби.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти, підвищення рівня їхньої комунікативної майстерності, становлення фахівців, здатних самореалізуватися в умовах сучасного освітнього простору.

Цілі навчальної дисципліни: ознайомлення з теоретичними засадами професійно-педагогічної комунікації, педагогічного спілкування, становлення комунікативності, комунікативної компетентності та комунікативної поведінки здобувачів вищої освіти, засвоєння ними комунікативних стратегій і тактик, мовленнєвого етикету і культури спілкування.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

КЗ-4. Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.

КЗ--8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

КЗ-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимої корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПР-01 Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-08 Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-16 Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР-17 Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

5. Організація навчання курсу			
Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		12	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18	
самостійна робота		60	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий
Сьомий	Спеціальність 013 Початкова освіта	Четвертий	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	**Кількість год.**		
	Лекції	**Практ. заняття**	**Самост. робота**
Тема 1. Професійно-педагогічна комунікація вчителя початкових класів. Сутність, суб'єкт, об'єкт професійно-педагогічної комунікації. Інформація у професійно-педагогічній комунікації. Функції професійно-педагогічної комунікації. Складники професійно-педагогічної комунікації вчителя початкових класів.	2 год.	2 год.	5 год.
Тема 2. Комунікативна компетентність учителя початкових класів. Комунікативна компетентність педагога та чинники її розвитку. Закономірності формування комунікативної компетентності. Принципи організації процесу формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів.	2 год.	4 год.	10 год.
Тема 3. Педагогічне спілкування як провідна складова професійно-педагогічної комунікації. Поняття педагогічного спілкування, його види, форми і функції. Педагогічне спілкування як діалог. Діалогічні технології в сучасному освітньому просторі. Структура педагогічного спілкування. Стилі педагогічного спілкування.	2 год.	2 год.	10 год.
Тема 4. Комунікативна діяльність учителя початкових класів. Комунікативність учителя початкових класів. Поняття комунікативності . Компоненти професійно-педагогічної комунікативності. Внутрішня структура комунікативності. Комунікативна поведінка	2 год.	4 год.	10 год.

педагога. Поняття комунікативної поведінки. Стилі комунікативної поведінки. Бар'єри в педагогічному спілкуванні.			
Тема 5. Стратегії і тактики професійно-педагогічного спілкування. Комунікативні стратегії та їх види. Комунікативні тактики. Взаємозв'язок між комунікативними стратегіями і тактиками. Мовленнєвий акт. Інтерактивна (взаємодія) і перцептивна (сприймання, розуміння, оцінювання) грані спілкування. Культура слухання. Процес розуміння іншої людини. Професійно-педагогічна комунікація в умовах дистанційного та змішаного навчання.	2 год.	4 год.	10 год.
Тема 6. Мовленнєвий етикет і культура спілкування. Мовленнєві моделі взаємодії суб'єктів комунікації в освітньому середовищі початкової школи. Вербальні засоби комунікативної діяльності педагога. Види вербальних засобів комунікації. Комп'ютерні засоби комунікації. Етичні правила комунікації в інформаційних мережах.	2 год.	2 год.	15 год.
ЗАГ:	**12 год.**	**18 год.**	**60 год.**

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» https://cutt.ly/YeXSdlpV Структура розподілу балів, які здобувачі вищої освіти впродовж семестру можуть отримати: Практичні заняття – 40 балів; Контрольна робота – 5 балів; Самостійна робота – 15 балів; Творчі завдання (есе, кейс-стаді, міні-дослідження, розроблення варіантів пед. ситуацій) – 40 балів. Максимальна сумарна кількість балів – 100. При виставленні заліку враховуються навчальні досягнення здобувачів освіти (бали), набрані за виконання всіх видів робіт під час поточного контролю, а також бали за результати неформальної освіти https://cutt.ly/QeXSxE0n

Вимоги до письмових робіт	Передбачена одна письмова контрольна робота (1-5 балів), що складається з 2 теоретичних питань (2 бали) та 1 практичного (3 бали)
Практичні заняття	Відповіді та виступи на практичних заняттях оцінюються від 1 до 5 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань. При виставленні заліку враховуються навчальні досягнення здобувачів освіти (бали), набрані за виконання всіх видів робіт під час поточного контролю, а також бали за результати неформальної освіти https://cutt.ly/QeXSxE0n
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: виконання письмових робіт у процесі вивчення навчальної дисципліни є обов'язковим для всіх здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Інформація щодо результатів тестування, виконання індивідуальних / групових робіт, презентації результатів самостійної роботи, загальна оцінка змістового модуля в цілому надається кожному здобувачеві освіти індивідуально. Неприпустимими є плагіат та списування. Інформація щодо оцінки виконання індивідуального завдання надається здобувачеві після представлення результатів виконання роботи. Результати виконання індивідуального творчого завдання надаються згідно розкладу практичних занять.

Академічна доброчесність: викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень нормативно-правових документів та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» http://surl.li/vystzz; «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» http://surl.li/fhjkjz; «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.

Відвідування занять: порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» http://surl.li/omcveh. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.). https://cutt.ly/YeXSdlpV

Неформальна освіта. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: https://cutt.ly/QeXSxE0n

8. Рекомендована література

Основна

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація : підручник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 464 с. URL: https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0058007.pdf

2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К. : Академія, 2009. 376 с. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/061_123.pdf

3. Бобир О. В. Етикет учителя: навч.-метод. посіб. К.: Слово, 2009. 216 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/426232.pdf
4. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2005. 336 с. URL: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%91%D1%83%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf
5. Будник О.Б., Фомін К. В. Комунікативна педагогіка: навчальний посібник [для студентів спеціальності 013 Початкова освіта]. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2019. 92 с.
6. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 256 с.
7. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/412009.pdf
8. Галацин К. Комунікативна культура майбутнього фахівця: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 132 с. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/51601682-e23a-451b-8249-4e6bc9528ee7/content
9. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с. URL: https://salo.li/7DA8183
10. Ковальчук Н. П. Комунікативна культура як умова вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». Випуск 57. 2015. С. 185-187. URL: https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2015/n57/43.pdf
11. Оліяр М. П. Технологія діалогічного навчання як засіб реалізації комунікативного підходу в початковій школі. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2018. № 2 (61). С. 200–205. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-61-2018.pdf
12. Оліяр М.П. Теорія і практика формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів : [монографія]. Івано-Франківськ : СІМИК, 2015. 476 с.
13. Оліяр Марія. Теоретико-методичні засади технологій формування комунікативної культури майбутніх педагогів. Гірська школа Укранських Карпат. 2019. № 21. С. 72–77. URL: https://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/1933/2424
14. Основи теорії мовної комунікації: Навчальний посібник / Укладач: О.А. Новицька. Маріуполь: МДУ, 2018. 106 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2756/1/NP_movna_komunikatsia.pdf
15. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації. К.: Академія, 2010. 312 с.
16. Mariia Oliiar. Formation of Future Teachers' Communicative Competence in the Process of Educational and Research Activities (Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів у процесі навчально-наукової діяльності). Current problems of harmonization of personality development in the modern educational space: колективна монографія. Opole. 2021. Pp. 207-218. URL: https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2024/06/CURRENT-PROBLEMS-OF-HARMONIZATION-OF-PERSONALITY-DEVELOPMENT-IN-THE-M

Допоміжна

1. Горох Г.В., Карпалюк В. С. Комунікативна лінгвістика: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2009. 283 с.
2. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. пос. для студентів ВНЗ. К.: Переяслав- Хмельницький педагогічний інститут, 2008. 235 с. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/Kalmykova_Psykholohiia-movlennia-i-psykholinhvistyka.pdf
3. Карнегі Дейл. «Як здобувати друзів і впливати на людей» КМ-БУКС, 2017. 256 с.
4. Кінг Патрік. «Стратегії і тактики спілкування». К.: Книголав, 2017. 128 с.
5. Оліяр М. П. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі викладання дисциплін лінгвістичного циклу. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2012. № 14 (239). С. 94–99.

6.Оліяр Марія. Формування мовної особистості майбутнього вчителя початкової школи:особистісно-прагматичний підхід. Професійна підготовка фахівців у вимірах нових освітніх реалій: український і зарубіжний досвід: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. С. 150-168. URL: https://salo.li/321f6b8
8. Сербенська О. Культура усного мовлення: практикум: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с. URL: https://salo.li/e2229dA
9. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів: навчальний посібник. К.: Основа, 2012. 380 с.

Основні нормативно-правові документи:

1. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату
2. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf
3. Нова українська школа : порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 360 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники). URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: http://lib.pnu.edu.ua/

Викладач проф. Марія ОЛІЯР